

DOI: 10.32347/2786-7269.2024.8.590-601

УДК 130:004.8

Тімченко А.В.,

andrii.timchenko@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6621-1079,

д.філос.н., професор Чорноморденко І.В.,

hnmurii@ukr.net, ORCID: 0000-0002-9204-6342,

Київський національний університет будівництва і архітектури

РЕАКТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ ЛЮДСЬКОЇ ПРИРОДИ І КУЛЬТУРИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Наразі наука постійно відслідковує феномен штучного інтелекту (ШІ), бо навіть саме визначення цього явища містить, на нашу думку, логічні хиби. Так, наприклад, визначення ШІ в онлайн-словнику Britannica містить, як ми вважаємо, хибне твердження про те, що ШІ здатен “розуміти сенс тексту”, тоді як, при постановці такого питання, ШІ починає “відповідати” неначе на інше питання, а саме – яким чином ШІ відрізняє текст, написаний людиною, від тексту, написаного ШІ, що не є відповіддю на питання про знаходження сенсу. Останній, на нашу думку, є прерогативою людського інтелекту. Дана ситуація підтверджує висновки сучасного американського філософа Джона Серля, який запропонував мисленнєвий експеримент під назвою “китайська кімната”, де він доводить, що аналітична здатність ШІ виконувати певні інструкції не є ознакою інтелекту.

Розвиток ШІ, гадаємо ми, несе наступні загрози: Зокрема, прийняття рішень за відсутності біологічних інстинктів самозбереження, наявність у ШІ апріорного знання у вигляді алгоритмів, закладених людиною-програмістом, відсутність у ШІ поняття моралі, бо мораль, як і людський інтелект загалом, є суб’єктивною (суто людською властивістю) і може відрізнятися від етичних суспільних норм. Особливо така різниця між мораллю і етикою проявляється в тоталітарних суспільствах, так, наприклад, у випадку громадян нацистської Німеччини, які, всупереч, етичним нормам того суспільства, переховували і допомагали євреям покинути країну.

Ключові слова: штучний інтелект (ШІ); людський інтелект; суб’єктність; суб’єктивність; етика; мораль; біологічний інстинкт самозбереження.

Постановка проблеми.

Британська енциклопедія надає наступне визначення поняттю “штучний інтелект” [1, с. 1]:

“Штучний інтелект (ШІ) – здатність цифрового комп’ютера або керованого комп’ютером робота виконувати завдання, які зазвичай пов’язані з розумними істотами. Термін часто застосовують до проєкту розробки систем, наділених інтелектуальними процесами, характерними для людини, такими як здатність міркувати, знаходити значення, узагальнювати або вчитися на минулому досвіді”.

Мета дослідження

Проаналізувати визначення і значення ШІ з філософської точки зору, опираючись на праці видатних філософів минулого і сучасності, та досягти кращого розуміння природи ШІ через призму людської природи.

Методи дослідження

В даній публікації будуть використовуватися аналітично-порівняльні, теоретично-дедуктивні та індуктивні, герменевтичні, аксіологічні методи дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій на дану тематику

Внесок сучасного американського філософа Джона Серля у вигляді запропонованого ним мисленнєвого експерименту “китайська кімната” допоможе краще зрозуміти природу ШІ і її кореляцію із людським інтелектом. Відповідно, аби краще зрозуміти природу ШІ, треба нагадати про людську природу, яка вивчалася ще Аристотелем в праці “Нікомахова етика”. До даного дослідження будуть долучені найновіші дослідження, зокрема, Стенфордського університету або ВПС США в галузі ШІ. Застереження проти сліпого слідування технологічному прогресу висловлювали Мартін Гайдеггер і Освальд Шпенглер. Інший філософ, Губерт Дрейфус навіть називає Гайдеггера “лудитом”, тобто палким противником технології, котра здатна позбавити людей джерел прибутку через заміщення людської праці, як це було в Англії в епоху промислової революції [2, с. 42]. Наприклад, “техніка спотворює людську природу з послідуючою втратою сенсу” [3, с. 339]. Щодо Освальда Шпенглера, він розглядає технологію виключно через призму людини, і тому доцільно вивчати ШІ через призму людини, її природи і культури [4, с. 19].

Актуальність, новизна

Вже звучать публічні антидемократичні заклики скасувати проведення виборів як таких під приводом того, що ШІ досягнув достатньої аналітичної і прогностичної здатності, а значить – може спрогнозувати результати виборів; так вважає директор Всесвітнього економічного форуму Клаус Шваб [8, с. 1]. Тобто актуальність даної теми вивчення природи ШІ через призму людської природи полягає у тому, що ШІ ймовірно визначатиме долю людства у прямому сенсі цього слова. Вже проводяться симуляції різних подій у реальному житті, таких як ведення тактичних або стратегічних воєн із

залученням ШІ, який, зокрема, приймає рішення про застосування ядерної зброї через відсутність у ньому біологічних інстинктів самозбереження [13, с. 1].

ШІ бурхливо розвивається саме у наш час, зокрема, у вигляді технологій, зокрема, як ChatGPT. Водночас, багато мислителів сучасності висловлюють побоювання і скептицизм щодо безпечності розвитку ШІ для людства.

Обговорення

Під здатністю міркувати, онлайн-словник Britannica містить інформацію про здатність до дедукції і індукції. Остання проявляється як здатність до узагальнень, а попередня проявляється як здатність до логіки як прихід до висновку, базуючись на передумовах.

Якщо зі здатністю міркування як здатність до дедукції і індукції загалом допустимо ототожнити ШІ з людським або навіть тваринним мисленням, то із розумінням, що таке “знаходження значення” як ознака ШІ вже складніше. Якщо ввести текстовий запит англійською мовою до ШІ-технології під назвою Microsoft Copilot: “How does AI find the meaning in a text?” (“Яким чином ШІ знаходить значення тексту?”), то дана ШІ-технологія не “розуміє” цього питання і натомість “відповідає”, яким чином ШІ відрізняє текст, написаний людиною від тексту, “написаного” ШІ. Єдине пояснення такої “поведінки” ШІ – це не запрограмованість ШІ до відповідей на такі питання. Тобто така категорія як “значення/знаходження сенсу” не належить до спектра задач, котрі ставляться перед ШІ в принципі. Так само як ШІ не може мати власної суб’єктивної позиції з того чи іншого питання, у нього не може бути власного смаку чи уподобання з будь-якого питання. Тобто, автоматично, такі **поняття як “значення/сенса”, “смак/уподобання”, “суб’єктивна позиція” – притаманні виключно живим істотам.** Тобто навіть саме **визначення поняття “ШІ”,** принаймні частково хибне, адже виявляється, що ШІ не здатен “знаходити сенс/значення”, як зазначено у дефініції.

Аналіз визначення “ШІ” привів до висновку, що принаймні через відсутність суб’єктивності ШІ не можна повністю ототожнити з людським інтелектом. Відповідно, **ознакою людського інтелекту є його суб’єктивність.** Хто з філософів вивчав суб’єктивність людського інтелекту? Почати дослідження варто з праці Аристотеля “Нікомахова етика”. Ця праця починається зі слів: “Вважається, що кожне **мистецтво** і кожне дослідження, а також кожна дія та **прагнення** спрямовані на якесь **благо**; і з цієї причини **добро справедливо** було оголошено тим, на що всі речі **спрямовані**” [5, с. 3].

Згідно з Аристотелем, для **людської природи також характерна наявність поняття мети/цілі** у широкому розумінні: “оскільки є багато дій, мистецтв і наук, їхні цілі також численні; **мета медичного мистецтва – здоров’я, мета кораблебудування – судно, мета стратегії – перемога,**

економіки – багатство” [5, с. 3]. Більше того, ця мета часто пізнається у порівнянні, тобто у подоланні хвороби, у перемозі над противником і над набуттям матеріальних благ у порівнянні із бідністю. Тобто мета притаманна людській природі не тільки як саме прагнення і напрямок думок і дій, а конкретний порівняльний результат: переможений противник, подолання бідності, здатність перетнути водойму на судні, здатність існувати без певної хвороби.

Тобто ще Аристотель вказав на те, що людській природі притаманна конкурентність, тобто здатність до боротьби та сприйняття блага в егоїстичному розумінні, тобто такого блага, яке досягається однією людиною зокрема за рахунок іншої, як це відбувається в рамках війни, яка, за відомим висловом Геракліта Ефеського є “батьком всього і **царем** всього; деяких вона оголошує **богами**, інших – людьми, одних робить **рабами**, інших – **вільними**” [6, с. 485]. Поняття “цар”, “бог”, “раб”, і “свобода” можна віднести до єдиної категорії – **ієрархії**: “ранжування позицій влади, часто пов’язане з ланцюгом командування та контролю. Термін походить від грецьких слів *hieros* («священний») і *archein* («правило» або «порядок»)» [7, с. 1].

Що ж до ШІ, то він, на сьогодні, вбудований в ієрархію як інструмент втілення людської волі, **лунають публічні заклики до, наприклад, скасування процедури проведення виборів як таких через те, що, начебто, ШІ вже досягнув або досягає такої аналітичної і прогностичної потужності, що здатен передбачити результат виборів, а значить – вибори більше не потрібні. Про це заявив директор Всесвітнього економічного форуму Клаус Шваб [8, с. 1].**

Повертаючись до обговорення людської природи та інтелекту, невід’ємною рисою якого, на відміну від ШІ, є суб’єктивність, що виражається у наявності суб’єктивного сенсу у широкому розумінні і суб’єктивної мети, що часто набуває порівняльного характеру, тобто досягнення мети усвідомлюється лише у порівнянні із чимось/кимось іншим, зокрема приводить до закликів скасувати вибори у майбутньому через відсутність необхідності або ж наділення тварин правами, близькими до прав людини. Наприклад, нещодавно західна громадська організація “Люди за етичне ставлення до тварин” (PETA) закликали відмовитися від зображення тварин на дитячих каруселях в парках атракціонів, бо це, на їхню думку, пропагує експлуатацію тварин [9, с. 1].

Суб’єктивна позиція, наприклад, трансгуманіста, може теоретично полягати у свідомому прагненні позбавлення окремих груп людей суб’єктності. Оскільки людській природі, як зазначено Аристотелем і Гераклітом Ефеським, притаманні змагальність/конкурентність та ієрархія, ШІ може виступити таким інструментом прояву такого аспекту людської природи.

Тобто коли ШІ відповідає, що не має власних уподобань і суб'єктивної позиції загалом, він демонструє той критерій об'єктивності, що не притаманний людям, і до якого водночас прагнув Сократ, будучи філософом, який, за визначенням Платона, був “любителем знання вічного і всієї істини” [10, с. 1].

Якщо ж аналізувати останній критерій ШІ із визначення на початку нашої публікації, а саме – здатність вчитися на попередньому досвіді, то тут варто долучити до дискусії поняття апріорного знання, тобто такого, за І. Кантом, яке є до набуття досвіду [11, с. 3]. ШІ не може мати апріорного знання, тому що все накопичене (тобто програмне забезпечення) не є знанням ШІ.

Для розвінчання ствердження про тотожність ШІ до людського, сучасний американський філософ Джон Серль запропонував мисленнєвий експеримент під назвою “китайська кімната” [12, с. 417]. Суть експерименту: людині пропонується уявити ситуацію, що вона знаходиться у замкненій кімнаті, і перед нею зображений китайський текст, якого вона не розуміє. Далі їй дають інструкції її рідною мовою про те, як правильно підставляти ієрогліфи, аби відповідати на питання. Тобто людина у кімнаті зможе формувати відповіді на питання, суть яких не розуміє. Виникає питання: “Чи є здатність слідувати інструкціям ознакою інтелекту?” Або, чи є дресирована циркова тварина розумною істотою, якщо вона виконує неприродні для себе дії, тобто дії, непритаманні для представників її виду у дикій природі, як цирковий ведмідь, який вміє їздити на велосипеді, чи є таке вміння ознакою наявності інтелекту у ведмеда, чи це просто результат багаторічної дресури ведмеда людьми, що супроводжується низкою заохочень.

Окрім перших закликів до скасування демократичної процедури виборів Клаусом Швабом, є і інші тривожні сигнали щодо потенціалу ШІ. Так, відсутність у ШІ біологічного інстинкту самозбереження призводить до того, що в різноманітних симуляціях або “військових іграх”, ШІ врешті-решт приймає рішення застосування ядерну зброю [17, с. 1]. Більше того, виникають питання до логіки людей-програмістів, котрі закладають алгоритми у ШІ. Відсутність об'єктивованої істини, як у випадку ієрархічного суспільства, де носіями мудрості є люди поважного віку, які змогли дожити до свого віку, бо дотримувалися певної стратегії поведінки. Тобто, іншими словами, якщо дозволити, наприклад, 15-річному підлітку або людині, схильній до самогубства, створити ШІ алгоритм та інтегрувати його в систему управління ядерною зброєю, тоді варіант ядерної війни так як наслідок – загибель всього людства перестає бути фантастичним сценарієм. Тобто суб'єкт прийняття рішень повинен мати певний набір чеснот – усталених конструктів, описаних ще Аристотелем в “Нікомаховій етиці” або Платоном у праці “Держава”. Для розуміння поняття чесноти важливим поняттям є також категоричний

імператив Канта, що представляє собою основний моральний закон, котрий відрізняється від юридичного.

Результати

Програмування і розвиток ШІ знову реактуалізує дилему між деонтологічною та утилітарною етичними парадигмами, оскільки вони переслідують діаметрально протилежні цілі. Як показала військова симуляція ВПС США влітку 2023 року, алгоритм ШІ врешті-решт призвів до того, що він почав сприймати свого оператора-людину як перешкоду до виконання поставлених задач і тому прийняв рішення знищити передавач зв'язку, тобто таким чином розірвав зв'язок з людиною задля досягнення мети.

Оскільки у ШІ немає звичного для біологічних створінь інстинкту самозбереження, тоді так само залишається питання, чи може бути в ШІ певна осмислена мета взагалі. Наприклад, щоб краще проілюструвати різницю між етикою і мораллю, і щоб показати, що остання притаманна лише людям, можна взяти за приклад художній фільм режисера Стівена Спілберга “Список Шиндлера”, за сюжетом якого, німецький підприємець і член НСДАП Оскар Шиндлер врятував більше тисячі польських євреїв від загибелі під час Голокосту. З точки зору етики нацистської Німеччини, тобто системи правил соціальної поведінки, Шиндлер був дисидентом і злочинцем, проте з точки зору моралі – він був героєм, який постав проти злочинної системи. ШІ не здатен на такий моральний вибір, як герої фільму “Список Шиндлера”, тому що в нього відсутнє розуміння абстрактних понять добра і зла. Мораль, на відміну від етики, є винятково суб'єктивною, суто людською властивістю, а значить – критерієм людського інтелекту, який недоступний у всій повноті для імітації машиною.

Основа римського права – Закони Дванадцяти таблиць, стали результатом боротьби плебеїв за свої права у Стародавньому Римі. Тобто право народилося із боротьби за свої права, що проявляються під стимулом збоку інстинкту самозбереження, наприклад, боротьба за 8-годинний робочий день або боротьба за гідну оплату праці, що знову ж таки передбачає намагання досягти вищого рівня життя. ШІ позбавлений такої мотивації, бо не має біологічних інстинктів самозбереження. Однак, якщо людина-програміст вклав у ШІ імітацію таких інстинктів, це може призвести до катастрофи, бо тоді ШІ почне боротися за свої права за рахунок прав людини. Але щоб такого повороту подій не сталося, людина-програміст повинна зберігати у власній свідомості чітке розуміння ієрархії у Всесвіті, де вона (людина) повинна завжди залишатися господарем ШІ. Проте, епоха постмодерну вже демонструє приклади руйнування усвідомлення ієрархії, що можна спостерігати в рамках руху за права тварин, метою якого є врешті-решт наділення тварин правами, що наближаються або

збігаються з правами людей, наприклад, спочатку це заборона жорсткого поводження з тваринами, потім це заборона вбивства тварин задля споживання їхнього м'яса в їжу, а надалі це може бути дискусія щодо надання тваринам права володіння майном (хоча в історії вже є приклади, коли власники у своїх заповітах передають право на власність своїм тваринам). Наприклад, британське видання *The Mirror* опублікувало статтю про рішення жінки залишити своїм домашнім улюбленцям у спадок понад 2 мільйони фунтів стерлінгів в обхід власних дітей [14, с. 1]. Це не єдиний випадок таких рішень щодо намагання надати статус суб'єктності, тобто наділення тварини такими рисами людини як дієздатність, адже отримання коштів у спадок передбачає здатність розпоряджатися коштами, що у випадку переписування спадку на тварин означатиме фікцію.

Подібна абсурдна поведінка описується деякими консервативними філософами як Платон, Р. Генон і Ю. Евола, кожен з яких вказує на здатність людської природи і суспільства до деградації під впливом деяких аспектів людської природи. Платон описує таку здатність до деградації у праці "Держава", як перехід від аристократії до тімократії, яка потім вироджується в олігархію, що потім перетворюється на демократію, котра врешті-решт переходить у тиранію.

Ризики ШІ для людини наступні: технологія розлучає людську природу із сенсом, як говорить М. Гайдеггер і в принципі не може розглядатися окремо від людської природи, як говорить О. Шпенглер [2, с. 42; 3, с. 339; 4, с. 19]. Проблема у тому, що епоха Постмодерну створює ідеальні умови для такого розлучення, враховуючи, що емпірична наука має чіткі просторово-часові рамки, як момент Великого вибуху.

В березні минулого року команда молодих архітекторів провела експеримент-змагання зі ШІ на предмет того, хто краще проектує будівлі [15, с. 1]. Проблема у тому, що ШІ може генерувати більш привабливі дизайни будівель, котрі видаються більш зручними, за які голосує більше пересічних людей з числа аудиторії. Проте, що стосується креслень будівель, станом на березень 2023 року, ШІ все-таки поступався людському інтелекту, оскільки не бачив цілісної картини будинку і таким чином не враховував нюансів, на які звертає увагу людина. Наприклад, креслення будинку, згенеровані ШІ, не мали усіх деталей, як наприклад доріжка до дверей будинку, або згенерована зелена галявина всередині будинку, що не має сенсу з точки зору людини, а ШІ, будучи алгоритмом без інстинктів, та покладаючись лише на закладений людиною алгоритм, не здатен на холістське естетичне сприйняття об'єкту як будинок. Саме тому, зокрема, професор Стенфордського університету С. Гарві станом на 2021 рік стверджував, що "загального вирішувальника задач" досі не

існує в контексті ШІ [16, с. 60]. Питання етичності ШІ залишається відкритим, тобто коли ШІ потенційно матиме необхідність приймати рішення, наслідком яких можуть бути людські життя [17, с. 60]. Зокрема, чи ШІ в принципі здатен усвідомити концепцію справедливості у людському розумінні, якщо навіть люди досі сперечаються і не можуть дійти згоди стосовно одного визначення даного поняття [18, с. 945]. Професор австралійського Університету Монаша Н. Сельвін звертає увагу на тенденцію щодо “надмірно оборонного та/або войовничого способу” полеміки з критиками ШІ [19, с. 90]. “Одним із очевидних недоліків сучасних дебатів навколо штучного інтелекту є тенденція спеціалістів штучного інтелекту швидко... намагатися припинити критику своєї роботи, применшуючи [компетентність] критиків і піддавати сумніву їхню експертність... в стилі “ви не можете критикувати ШІ допоки не побудуєте власний ШІ” [19, с. 90]. Критики ШІ звертають увагу на те, що “прихильники ШІ мало розуміють соціальні питання”, тобто тут все одно мова йде про суб’єктивне сприйняття реальністю людиною, де ШІ залишається об’єктом дискусії. Тут мова може йти про трансгуманістів і технократів як К. Шваб, котрий закликав скасувати вибори, тобто людська суб’єктивна свідомість все одно прагне нав’язати свою точку зору, не витримуючи критики і уникаючи відкритої дискусії. На завершення, в 2014 році було проведене дослідження на тему точності прогнозів стосовно розвитку ШІ і дане дослідження виявило, що прогнози не працюють, тобто не відображають реальний розвиток ШІ [20, с. 317].

Висновки

Саме визначення ШІ є частково хибним, бо машина не здатна мати суб’єктивну позицію або смак/уподобання з будь-якого приводу, що дає нам підстави зробити висновок про те, що саме суб’єктивність/упередженість якраз і є ознакою людського інтелекту.

Вже відомий нам філософ Джон Серль запропонував мисленнєвий експеримент під назвою “китайська кімната”, що ставить під сумнів здатність ШІ слідувати інструкціям як ознаку інтелекту, хоча б міркування відсутності суб’єктивності, як було зазначено вище.

Поняття моралі є винятково суб’єктивним поняттям, на відміну від етики, а людина в окремих випадках здатна вчиняти морально, але не етично водночас, як на прикладі головного героя кінофільму “Список Шиндлера”, котрий порушив етичні норми свого суспільства, але тим не менш вчинив морально.

Фактор апріорного знання також відрізняє людський інтелект від ШІ критично, в тому числі, через відсутність у ШІ біологічного інстинкту самозбереження. Тому, вже зараз, під час військових симуляцій, ШІ схильний

обирати варіант застосування ядерної війни, бо в ньому не діють механізми самозахисту, які притаманні людині. ШІ більш схильний до логіки “нульової суми”, тобто діяти для досягнення максимально можливого результату, що можна описати словами: “все або нічого”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Britannica (2024). *Artificial intelligence*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britannica.com/technology/artificial-intelligence>
2. Dreyfus, H.L. (1997). Heidegger on gaining a free relation to technology. *Technology and values*, 4, 1-54.
3. Dreyfus, H.L., & Spinoza, C. (2003). Further Reflections on Heidegger, Technology, and the Everyday. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 23(5), 339–349. doi:10.1177/0270467603259868
4. Kidd, I.J. (2012). Oswald Spengler, technology, and human nature. *The European Legacy*, 17(1), 19-31.
5. Aristotle (1999). *Nicomachean ethics* / translated by W.D. Ross. Batoche Books. 182 p.
6. Heraclitus (2024). *On the Universe*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.loebclassics.com/view/heracleitus_philospher-universe/1931/pb_LCL150.485.xml?readMode=recto#:~:text=War%20is%20the%20father%20of,bow%20and%20of%20the%20harp.
7. Britannica (2024). *Hierarchy*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britannica.com/topic/hierarchy-social-science>
8. Chapados, A. (2024, January 19). “why do we need elections?” WEF chairman Schwab declares voting will not be necessary because AI will predict the results. Blaze Media. <https://www.theblaze.com/news/schwab-elections-wef-predictive-ai>
9. Crisp, J. (2024, February 9). *Carousels should not use horses as it encourages exploitation, campaigners say*. The Telegraph. <https://www.telegraph.co.uk/news/peta-fairground-rides-stop-featuring-animal-likenesses/#:~:text=Peta%20has%20made%20the%20same,playful%2C%20and%20social%20beings%E2%80%9D>.
10. Plato. (n.d.). *The republic*. [gutenberg.org. https://www.gutenberg.org/files/1497/1497-h/1497-h.htm](https://www.gutenberg.org/files/1497/1497-h/1497-h.htm)
11. Greenberg, R. (2010). *Kant's theory of a priori knowledge*. Penn State Press.
12. Searle, J.R. (1980). Minds, brains, and programs. *Behavioral and Brain Sciences*, 3(03), 417. doi:10.1017/s0140525x00005756

13. Hammer, M. (2024). *AI models consistently favor using nuclear weapons in war games*. Yahoo! News. <https://news.yahoo.com/ai-models-consistently-favor-using-120008633.html>
14. Wroe, D.K. (2024, January 31). *"I've left my £2.2m fortune to my pets - they mean more to me than my children."* The Mirror. <https://www.mirror.co.uk/news/weird-news/ive-left-22m-fortune-pets-32012288>
15. DamiLee. We tried to compete with AI... [AI vs. ARCHITECT], 2023. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=N709ZrxoIP0> (date of access: 07.05.2024).
16. Garvey S.C. The "General Problem Solver" Does Not Exist: Mortimer Taube and the Art of AI Criticism. *IEEE Annals of the History of Computing*. 2021. Vol. 43, no. 1. P. 60–73. URL: <https://doi.org/10.1109/mahc.2021.3051686> (date of access: 07.05.2024).
17. Héder M.A criticism of AI ethics guidelines. *Információs Társadalom*. 2020. Vol. 20, no. 4. P. 57. URL: <https://doi.org/10.22503/inftars.xx.2020.4.5> (date of access: 07.05.2024).
18. John-Mathews J.-M., Cardon D., Balagué C. From Reality to World. A Critical Perspective on AI Fairness. *Journal of Business Ethics*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1007/s10551-022-05055-8> (date of access: 07.05.2024).
19. Selwyn N. Constructive Criticism? Working with (Rather than Against) the AIED Back-Lash. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1007/s40593-023-00344-3> (date of access: 07.05.2024).
20. Armstrong S., Sotala K., Ó hÉigearthaigh S. S. The errors, insights and lessons of famous AI predictions – and what they mean for the future. *Journal of Experimental & Theoretical Artificial Intelligence*. 2014. Vol. 26, no. 3. P. 317–342. URL: <https://doi.org/10.1080/0952813x.2014.895105> (date of access: 07.05.2024).

Andrii Timchenko,

Doctor of Science, Professor **Ivan Chornomordenko,**
Kyiv National University of Construction and Architecture

REACTUALIZATION OF THE CONCEPT OF HUMAN NATURE AND CULTURE THROUGH THE PRISM OF THE DEVELOPMENT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Currently, science is constantly monitoring the phenomenon of artificial intelligence (AI) because even the very definition of this phenomenon contains, in our opinion, logical flaws. For example, the definition of AI in the Britannica online

dictionary contains, in our opinion, a false statement that AI can "understand the meaning of a text." At the same time, when asked this question, AI begins to "answer" as if to another question, namely, how AI distinguishes between a text written by a human and a text written by an AI, which is not an answer to the question of how the AI finds the meaning of a text. The latter, in our opinion, is the prerogative of human intelligence. This situation confirms the conclusions of the modern American philosopher John Searle, who proposed a thought experiment called the "Chinese room," where he proves that the analytical ability of AI to follow specific instructions is not a sign of intelligence.

We believe that the development of AI poses the following threats: In particular, decision-making in the absence of biological instincts of self-preservation, the presence of a priori knowledge in AI in the form of algorithms laid down by a human programmer, the absence of the concept of morality in AI, because morality, like human intelligence in general, is subjective (a purely human property) and may differ from ethical social norms. Such a difference between morality and ethics is especially evident in totalitarian societies, such as, for example, in the case of citizens of Nazi Germany who, contrary to the ethical norms of that society, hid and helped Jews leave the country.

Keywords: artificial intelligence (AI); human intelligence; subjectivity; ethics; morality; biological instinct of self-preservation.

REFERENCES

1. Britannica (2024). Artificial intelligence. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.britannica.com/technology/artificial-intelligence>. {in English}
2. Dreyfus, H.L. (1997). Heidegger on gaining a free relation to technology. *Technology and values*, 4, 1-54. {in English}.
3. Dreyfus, H.L., & Spinoza, C. (2003). Further Reflections on Heidegger, Technology, and the Everyday. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 23(5), 339–349. doi:10.1177/0270467603259868. {in English}
4. Kidd, I.J. (2012). Oswald Spengler, technology, and human nature. *The European Legacy*, 17(1), 19-31. {in English}.
5. Aristotle (1999). *Nicomachean ethics* / translated by W.D. Ross. Batoche Books. 182 p. {in English}.
6. Heraclitus (2024). On the Universe. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://www.loebclassics.com/view/heracleitus_philospher-universe/1931/pb_LCL150.485.xml?readMode=recto#:~:text=War%20is%20the%20father%20of,bow%20and%20of%20the%20harp. {in English}.
7. Britannica (2024). Hierarchy. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.britannica.com/topic/hierarchy-social-science>. {in English}

8. Chapados, A. (2024, January 19). “why do we need elections?” WEF chairman Schwab declares voting will not be necessary because AI will predict the results. Blaze Media. <https://www.theblaze.com/news/schwab-elections-wef-predictive-ai>. {in English}
9. Crisp, J. (2024, February 9). Carousels should not use horses as it encourages exploitation, campaigners say. The Telegraph. <https://www.telegraph.co.uk/news/peta-fairground-rides-stop-featuring-animal-likenesses/#:~:text=Peta%20has%20made%20the%20same,playful%2C%20and%20social%20beings%E2%80%9D>. {in English}
10. Plato. (n.d.). The republic. [gutenberg.org. https://www.gutenberg.org/files/1497/1497-h/1497-h.htm](https://www.gutenberg.org/files/1497/1497-h/1497-h.htm). {in English}
11. Greenberg, R. (2010). Kants theory of a priori knowledge. Penn State Press. {in English}
12. Searle, J.R. (1980). Minds, brains, and programs. *Behavioral and Brain Sciences*, 3(03), 417. doi:10.1017/s0140525x00005756. {in English}
13. Hammer, M. (2024). AI models consistently favor using nuclear weapons in war games. Yahoo! News. <https://news.yahoo.com/ai-models-consistently-favor-using-120008633.html>. {in English}
14. Wroe, D.K. (2024, January 31). “Ive left my £2.2m fortune to my pets - they mean more to me than my children.” The Mirror. <https://www.mirror.co.uk/news/weird-news/ive-left-22m-fortune-pets-32012288>. {in English}
15. DamiLee. We tried to compete with AI... [AI vs. ARCHITECT], 2023. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=N709ZrxoIP0> (date of access: 07.05.2024). {in English}
16. Garvey S.C. The “General Problem Solver” Does Not Exist: Mortimer Taube and the Art of AI Criticism. *IEEE Annals of the History of Computing*. 2021. Vol. 43, no. 1. P. 60–73. URL: <https://doi.org/10.1109/mahc.2021.3051686> (date of access: 07.05.2024). {in English}
17. Héder M.A criticism of AI ethics guidelines. *Információs Társadalom*. 2020. Vol. 20, no. 4. P. 57. URL: <https://doi.org/10.22503/inftars.xx.2020.4.5> (date of access: 07.05.2024). {in English}
18. John-Mathews J.-M., Cardon D., Balagué C. From Reality to World. A Critical Perspective on AI Fairness. *Journal of Business Ethics*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1007/s10551-022-05055-8> (date of access: 07.05.2024) {in English}
19. Selwyn N. Constructive Criticism? Working with (Rather than Against) the AIED Back-Lash. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1007/s40593-023-00344-3> (date of access: 07.05.2024). {in English}
20. Armstrong S., Sotala K., Ó hÉigeartaigh S. S. The errors, insights and lessons of famous AI predictions – and what they mean for the future. *Journal of Experimental & Theoretical Artificial Intelligence*. 2014. Vol. 26, no. 3. P. 317–342. URL: <https://doi.org/10.1080/0952813x.2014.895105> (date of access: 07.05.2024). {in English}